

Тому, можна зробити узагальнюючий висновок про те, що запровадження не лише бюджетної децентралізації, а й найвищого її ступеня – бюджетного федералізму – в українську практику, надасть можливість “зрізати вершини” економічні, політичні, етно-культурні протиріччя між регіонами України, стимулюючи їх до саморозвитку та дозволяючи проводити власну бюджетну політику, що спрямована на задоволення потреб населення в отриманні якісних і доступних публічних послуг. Децентралізаційні процеси, які відбулися в Україні тільки розпочали перші поетапні дії по переходу управління державними фінансами на принципи бюджетного федералізму, хоча окремі положення ще потребують практики та редагування.

Список використаних джерел та літератури:

1. *Сунцова О.О.* Бюджетний федералізм : навч. посіб. / О. О. Сунцова. – К. : Центр учбової літератури, 2010. – 488 с.
2. *Андрущенко В.Л.* Федералізм міжбюджетних відносин: зарубіжні моделі та вітчизняні проблеми / В. Л. Андрущенко, О. П. Кириленко // Підприємництво, господарство і право. – 2001. – № 7. – С. 91–94.
3. *Єрмасова Н.Б.* Державні та муніципальні фінанси: теорія і практика в Росії та зарубіжних країнах [Електронний ресурс] / Н. Єрмасова. – 2008. – Режим доступу: <http://www.ereading>.

*Червеняк Кристина Тарасівна, кандидат політичних наук,
викладач, лаборант кафедри політології і державного управління
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»*

РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ЕТНОНАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ НА МІСЦЯХ: ПРОПОЗИЦІЇ ДЛЯ УДОСКОНАЛЕННЯ

Держава, як один із вагомих суб’єктів етнополітичних процесів на її території, повинна бути основним регулятором цих процесів, тим, хто визначає «правила гри» у цілій системі. Подібна регуляція повинна здійснюватися як на загальнонаціональному, так і особливо на регіональному рівні. Адже від цього безпосередньо залежить гармонія в етнопонаціональних відносинах, подальший розвиток такої держави, забезпечення її політичної стабільності.

Саме тому, на нашу думку, державна етнопонаціональна політика у регіонах повинна втілюватися через впровадження ефективного етнополітичного менеджменту на місцях. А саме, за визначенням українського науковця В. Котигоренка, на оперативному рівні впливу на етнопонаціональну сферу, де реалізують державну етнополітику в

регіонах відповідні підрозділи органів управління на місцях та відстежуються результати виконання попередніх завдань, рішень [3, с. 50]. На цьому рівні державним етнополітичним менеджментом займаються місцеві органи виконавчої влади у частині впровадження ухвалених на вищих рівнях управління рішень.

З огляду на розпочату реформу децентралізації в Україні, потреба в його удосконаленні стає все більш актуальною. Адже у ситуаціях, коли місцеві органи влади будуть нести основну відповідальність за управління етнополітичними процесами у регіоні, основною метою етнополітичного менеджменту має стати побудова ефективної системи, яка б змогла відповідати на всі виклики, що постають перед нею (деструктивні прояви етнонаціонального фактора – активного потенціалу окремих етнонаціональних спільнот регіону, етнополітичні загрози, такі як політизація етнічності, етнічний радикалізм тощо), для забезпечення на регіональному рівні політичної стабільності і сталості процесу національної консолідації.

Саме тому оптимальний рівень децентралізації повинен виходити з оптимального поєднання процесів інтеграції та регіоналізації на рівні окремого регіону й усієї держави. Значні досягнення в цьому належать європейській практиці вирішення регіональних проблем. Особливість такого поєднання – застосування принципу субсидіарності, суть якого полягає у тому, що влада має бути максимально наближена до громадян, а на її «верхні поверхи» добровільно передається лише стільки повноважень, скільки потрібно для забезпечення етнополітичної стабільності суспільства [2, с. 205]. Інакше кажучи, субсидіарність передбачає вирішення проблем саме на тому рівні, на якому вони і з'явилися. Крім того, справедливо зазначає вітчизняний науковець О. Рафальський, не центральні органи влади передають свої повноваження регіонам, а навпаки – до компетенції центру потрапляють лише ті проблеми, що неможливо вирішувати на регіональному рівні [5, с. 145].

Такий принцип варто застосовувати і у нашій країні. Українська дослідниця В. Андріяш обґрунтовує ефективність використання субсидіарної моделі етнонаціональної політики для України. Вона зазначає, що фактично йдеться про застосування субсидіарності як принципу розмежування компетенції, тобто – про модель розподіленого управління етнополітичними процесами [1, с. 254]. Це дає додаткову можливість залучити етнонаціональні спільноти до управління сучасними етнополітичними процесами, у яких вони беруть безпосередню участь на регіональному рівні.

Крім того, ефективний державний етнополітичний менеджмент на місцях, на нашу думку, має відповідати таким критеріям як: швидкість і своєчасність реагування на конкретну ситуацію у сфері етнонаціональних відносин, оперативність у прийнятті рішень, оптимальність цих рішень відповідній ситуації, скоординованість дій між органами, що здійснюють менеджмент у цій сфері на різних рівнях, беззаперечне уникнення дискримінації стосовно різних етнонаціональних спільнот.

Експерти Національного інституту стратегічних досліджень звертають також увагу на вагомість постійного моніторингу, пропонуючи доручити місцевим державним адміністраціям країни відновити моніторинг динаміки складу населення за етнічним показником і здійснювати постійний моніторинг конфліктних випадків та політизації відносин [4, с. 22]. Такий моніторинг потрібен передусім для прогнозування розвитку етнонаціональних відносин і етнополітичних процесів у регіоні з метою успішного управління ними, навіть у ситуаціях виникнення та реалізації етнополітичних загроз.

З попереднього логічно випливає ще один значний недолік – майже цілковита відсутність практик кризового етнополітичного менеджменту. Дії влади у кризових ситуаціях, які виникають у етнонаціональних відносинах, позначаються хаотичністю, непродуманістю, нескоординованістю, а часто і неадекватністю ситуації. Це засвідчують і події весни 2014 р. у південно-східних регіонах України. Саме тому необхідно запозичити методики діяльності в подібних ситуаціях, розроблені західною наукою та практикою управління, й адаптувати їх до українських реалій.

Окремо наголосимо, що під час розробки регіональних програм у сфері етнонаціональних відносин потрібно враховувати також, що регіон – це структурно-функціональна єдність, яка є частиною загальнонаціональної системи, але водночас вона має свої унікальні особливості. Тобто мета етнополітичного менеджменту в усіх регіонах країни повинна бути однаковою, проте методи для досягнення цієї мети і виклики, що постають перед ним, залежать від конкретної специфіки регіону.

Для успішного впровадження стратегічних завдань державної етнонаціональної політики на оперативному рівні впливу *пропонуємо*:

1. Забезпечити постійний моніторинг етнополітичної ситуації на регіональному рівні, динаміки зміни етнонаціонального складу населення, а в поліетнічних регіонах України (до яких ми відносимо Закарпатську, Чернівецьку, Одеську області та Крим, де є високий рівень етнічної мозаїчності населення, множинність і стійкість ареалів

компактного розселення етнонаціональних спільнот, висока інтенсивність міжетнічних відносин та етнополітичних процесів) подібний моніторинг запровадити і стосовно виявлення деструктивних впливів етнонаціонального фактора на суспільно-політичні процеси або виникнення етнополітичних загроз з метою врахування його результатів під час розробки регіональних програм впровадженні стратегії державної етнонаціональної політики України.

2. Сформувати у поліетнічних регіонах (в інших – за потреби) окреме управління на обласному рівні з питань етнонаціональної політики та представництв цього управління, які б займалися етнополітичним менеджментом на місцях, враховуючи конкретну локальну специфіку політичних процесів. Створити консультативно-дорадчий орган при ОДА у цій сфері, що складався би з представників громадської організації етноспільнот регіону, науковців і представників влади. Адже з погляду фахівців, належні умови і ефективна діяльність конкретних інститутів для розв'язання нагальних проблем етнополітичної стабільності, залучення громадськості до роботи цих інститутів – це необхідні кроки з метою консолідації різних груп на місцевому рівні [5, с. 146]. Окрім того, у процесі децентралізації держава повинна також пропонувати органам влади об'єднаних територіальних громад створювати подібні органи за потреби. Вони б здійснювали впровадження загальної стратегії державної етнонаціональної політики України на місцях за значної автономності в соціальних і гуманітарних питаннях, що їй не суперечать.

3. Застосовувати субсидіарність як ключовий принцип публічної політики у процесі децентралізації системи управління та після її завершення, а також регіонально-диференційований підхід у процесі вибору методів державного етнополітичного менеджменту на місцях. Насамперед це дасть змогу розмежувати повноваження і відповідальність за прийняті рішення між різними рівнями, здійснювати виважену, специфічну державну етнонаціональну політику і водночас задовольнити основні потреби етнонаціональних спільнот регіонів. У подальшому це сприятиме покращенню керованості етнополітичними процесами на місцях і пришвидшенню реакцій з боку органів влади на події, які пов'язані з деструктивними впливами етнонаціонального фактора на регіональні суспільно-політичні процеси.

Отже, сучасна ситуація в етнонаціональній сфері України (анексія Криму під впливом деструктивного впливу російського етнонаціонального фактора; іредентистська риторика з боку окремих національних меншин та ін.), засвідчує неспроможність державного етнополітичного менеджменту ефективно та своєчасно відповідати на

виклики, які постають перед етнонаціональною політикою України, у тому числі забезпечити політичну стабільність і територіальну цілісність. Йому не вистачає гнучкості й швидкості реакції в процесі швидкої зміни умов діяльності. Позитивним кроком до перетворення такої ситуації є початок реформи децентралізації в Україні. Крім того, за умови виконання запропонованих нами першочергових заходів на оперативному рівні, реалізація державної етнонаціональної політики на місцях, на нашу думку, якісно підвищить рівень своєї ефективності.

Список використаних джерел та літератури:

1. Андріяш В. І. Державна етнополітика України в умовах глобалізації : монографія. Миколаїв : Вид-во ЧДУ ім. Петра Могили, 2013. 328 с.
2. Зварич І. Т. Регіоналізм як об'єкт міждисциплінарного дослідження. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. Київ , 2008. Вип. 38. С. 200–220.
3. Котигоренко В. Становлення державного етнополітичного менеджменту в Україні. *Політичний менеджмент*. 2004. № 6. С. 48–63.
4. Процеси політизації етнічності в Україні: загрози та можливості для державної політики в умовах зовнішньої агресії : аналітична записка (липень 2017) / Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. 26 с.
5. Рафальський О. Етнополітична регіоналізація України. *Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України*. Київ, 2011. Вип. 2 (52). С. 135–148.

*Ярошук Інна Володимирівна, кандидат історичних наук, доцент,
доцент кафедри політичних наук і права КНУБА,
Харченко Руслана Олександрівна, студентка будівельного ф-ту,
Київський національний університет будівництва і архітектури*

ПРОБЛЕМА ГАРАНТІЙ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНТЕРЕСІВ ГРОМАД, ЩО УВІЙШЛИ ДО ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Актуальність теми. На сучасному етапі муніципальної реформи значна увага приділяється практичній реалізації децентралізації публічної влади, принципу субсидіарності у всіх сферах життя. Відповідно до Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, схваленої Кабінетом Міністрів України 1 квітня 2014 р., затвердження статутів територіальних громад є одним із заходів, що забезпечують створення